

מתיר רבא: מוכרי כסות מוכרין בגדי כלאיים, ולובשים אותם כדי להראותם, בלבישה כדרכן, ובלבד שלא יתכוין המוכר להנות מלבישת הבגד, בחמה מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים. והצנועין המקפידים על מעשיהם מפשילין את הבגד במקל לאחוריהן, ואינם לובשים אפילו בלי כוונה להנות.

והא **הכא**, דכי מיכוין — איסורא דאורייתא איכא, ובכל זאת כי לא מיכוין — שרי רבי שמעון לכתחילה!?

אלא, אמר רבא: הכא, לא משום כיבוי אסור רבי שמעון לטלטל את הנר הדולק, אלא מצד מוקצה.

ולכן, הנח לנר שמן ופתילה — שאיסור טלטולם הוא הואיל דנעשה הכלי בשעת דליקת הנר בסיס לשלהבת, שהיא דבר האסור בשבת. ובסיס למוקצה אסור לטלטל, משום שה"בסיס" הרי הוא כטפל לדבר המוקצה שעליו, ולכן אסור לטלטלו כמותו. [ועיין בהערה הראשונה בדף מד א מפני מה השלהבת היא מוקצה].

אמר רבי זירא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן אמר רבי הנינא אמר רבי רומנוס: לי התיר רבי לטלטל מחתה של לבונה, ב[יחד עם] אפרה! שהתיר לי את טלטול האפר המוקצה יחד עם המחתה שאינה מוקצה.

אמר ליה רבי זירא לרבי אסי: וכי מי אמר רבי יוחנן הכי?

והתנן: נוטל אדם בנו והאבן בידו, או כלכלה [סל] והאבן בתוכה. ואינו חושש משום טלטול מוקצה.

ואמר על כך רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: הכא, בכלכלה מלאה פירות עפקינן. שהיא בסיס לדבר המותר והאסור, ועיקר הבסיס הוא לפירות שאינם מוקצה.

והשתא דייק רבי זירא: טעמא דמטלטלין את הקערה שיש בה אבן, משום דאית בה פירי. הא לית בה פירי — לא מטלטלין, לפי שהכלכלה היא בסיס לאבן.

ונוקטת הגמרא את לשון הכתוב בדניאל ד:

אשתומם רבי אסי כשעה חדא, ואמר: **הכא נמי** לא מדובר שהמחתה היתה בסיס לאפר בלבד אלא — דאית בה קרטיין, חתיכות לבונה הראויים להרחה, שאינם מוקצה, ולכן יכול לטלטל את המחתה ואגב כן מיטלטל גם האפר.

אמר אביי: קרטיין — כי רבי, בביתו של רבי שהיה עשיר — מי חשיבוי? ואם כן, נמצא שהאפר אינו טפל, והטילטול מתייחס גם אליו.

וכי תימא — חזו הקרטיין לעניינם, ולכן אפילו בבית רבי הם חשובים, ושפיר מטלטלין למחתה עם האפר.

אי אפשר לומר כן.

ועיין בספר מגילת ספר סימן סג — ד שהקשה הא הוי מוקצה בטעות, שאינו מוקצה.

נחשב הדבר לשלשה "מי יימר", והוא מוקצה אפילו לאדא בר אוכמי.

כי והתניא: בגדי עניים, כגון אריגים קטנים שיש בהן רק שלש על שלש אצבעות, נחשבים כבגד לגבי קבלת טומאה — רק לעניים!

בגדי עשירים שיש בהם שלשה על שלשה טפחים, נחשבים כבגד לגבי טומאה גם לעשירים.

אבל בגדים דעניים — לגבי עשירים לא חשיבי כגד, ובהיותם אצלם אינם מקבלים טומאה כלל.

והוא הדין לדין מוקצה של הקרטין, שבטילה חשיבותם בהיותם אצל עשירים. (1)

אלא אמר אביי: מותר היה לטלטל את המחטה, מידי דהוה כמו שנפסק בהלכה, אגרה לגבי כלי של ריעי, של צואה, שהתירו לטלטלו על אף היותו מוקצה.

אמר רבא: שתי תשובות לחלק בדבר בין המחטה עם האפר לגרף של ריעי:

הדא: גרף של ריעי — מאים, והאי מחטה — לא מאים.

ועוד: גרף של ריעי — מוגלי, הוא מגולה למעלה ולכן התירו לסלקו.

ואילו האי מחטה שיש בה אפר, הרי גם אם נתייחס ללכלוך האפר כאל ריעי, יש לחלק בינה ובין גרף של ריעי שהרי היא מיכסי, מכוסה, ואין צורך לסלקה מעליו.

אלא אמר רבא: כי הוינן בי רב נחמן, הוה מטלטלינן כנונא מחטה ובה שברי עצים מוקצים אגב קיטמא, האפר שהיה בה, והיה האפר מיוחד מערב שבת לכיסוי, ואף על גב דאיכא עליה שברי עצים, שהם מוקצה, לא איכפת לן, כמו שמטלטלים כלכלה עם אבן, אגב הפירות שבה.

מיתיבי: ושזין רבי יהודה ורבי שמעון שנחלקו בנר ישן מאוס שאם יש בה בנר גם שברי פתילה — שאסור לטלטל, ולא מתירים לטלטל את שברי הפתילה, שאינם חשובים, אגב הנר.

אמר אביי: בגלילא שנו, שאין בגדי פשתן מצויים להם וחשובים להם אפילו שברי פתילות, ולכן אין היתר לטלטלם אגב הנר.

לוי בר שמואל אשכחינהו לרבי אבא ולרב הונא בר חייא דהוו קיימי אפיתחא דבי רב הונא.

אמר להו: מהו להחזיר מטה העשויה להתפרק של טרסיום, צורפי נחושת

שהואיל וחזי לאכילה לאחרים הרי אפילו כלפי הנודרת עצמה הוא אינו מוקצה. ועיין בסוף דבריהם כאן בד"ה בגדי עניים לעניים.

והמגן אברהם בסוף סימן ש"ח הביא את המחלוקת הזאת. והחזון איש מג כ כתב שיתכן שאין מחלוקת ביניהם, אלא הדבר תלוי בהשתמשות האדם:

1. דעת הרמב"ן והר"ן שדבר אשר לא ראוי לשימוש לבעליו הוא מוקצה לכל, כמו בגדי עניים המצויים אצל עשירים, שהם מוקצה גם לעניים. ולכן, אשה שנדרה הנאה מכר שלה, על אף שלא אסרתו על כל העולם, הוא אסור בטלטול לכל.

ואלו התוס' בדף מו ב בד"ה מי ימר כתבו,

ומשנינן: אינהו, דאמור כי האי תנא.

דתניא: מלבנות המטה, כלי קיבול קטנים המונחים מתחת לרגלי המטה כדי שלא יירקבו הרגליים, וברעות, רגלי המטה, וכן לוחים של סקיבס שהם עצים קטנים הניתנים בקשת על מרכז היתר, במקום שמותחים בו את החץ, שניטלו ממקומם — לא יחזיר. ואם החזיר — פטור.

אבל אסור. ולא יתקע אותם בכח ב-מ
באמצעות יתדות, ואם תקע — חייב חטאת.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: אם היה רפוי — מותר.

בי רב חמא הוה מטה גללניתא, הדומה למיטת טרסיים, והוה מחררי מרכיבים אותה לה ביומא טבא.

אמר ליה ההוא מדרבנן לרבא: מאי דעתך להתיר משום שבנין "מן הצד" הוא, שלא כדרך בנין הוא.

והרי נהי דאיסורא דאורייתא — ליכא בבנין מן הצד, אבל איסורא דרבנן מיהא איכא!?

אמר ליה: אנא, כרבן שמעון בן גמליאל סבירא לי. דאמר: אם היה רפוי — מותר.

העוברים ממקום למקום ונושאים עמם את המטה המתפרקת, בשבת?

אמרו ליה: שפיר דמי ואין בכך משום מלאכת מכה בפטיש, שמכוחה נאסר כל תיקון כלי.

אתא לקמיה דרב יהודה, אמר: הא רב ושמואל, דאמרי תרוייהו: המחזור מטה של טרסיים בשבת — חייב חטאת! כי הם סוברים שהרכבת המטה המפורקת נחשבת כתיקון כלי.

מיתבי: המחזור קנה מנורה העשויה להתפרק בשבת — חייב חטאת.

קנה פידין העשוי מכמה חלקים — לא יחזיר. ואם החזיר — פטור אבל אסור. כיון שבאופן תדיר הוא מרכיב ומפרק.

רבי סימאי אומר: קרן, כלי נגינה שהיא עגולה, ותקועים בה חלילים, וכדי לפרק ולהרכיב את החלילים שלה צריך מעשה אומן, הרי המרכיב אותה — חייב.

אבל קרן פשוטה, שכל אדם יכול להרכיב את חליליה, ועושים כך תדיר — פטור על הרכבתה.

והרי מטה של טרסיים דומה לקנה מנורה, שחייבים על הרכבתה חטאת, ואיך התירו רבי אבא ורב הונא בר חייא להרכיבה בשבת?

דעתה למנוע את האוכל אם יזדמנו אורחים, ולכן לא הוי מוקצה.

ובספר מגילת ספר סימן נ' דן בתרופות הראויות לחולים ולא לבריאים אם מותר לבריאים לטלטלם, והוא דומיא דהאמור לעיל.

לדעת הר"ן מדובר באופן שאין דעתה ליתנו לאחרים, ולכן דומה דין נדר לבגדי עניים אצל עשירים, שכוונתם לזרוק לאשפה ולא ליתנם לעניים, ולכן הוו מוקצה.

ואלו תוס' מדבר באשה שבאופן רגיל אין